

E J E N D O M M E N M T. N R. 1 1 8

a f R Ø N N E K Ø B S T A D S G R U N D.

Beskrivelse, Kort og Ejerskifte.

Historie og Topografi.

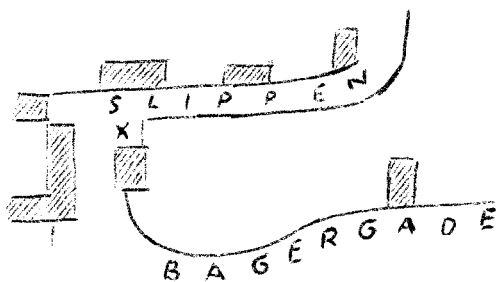
Samlet og skrevet i 1945

af K. Thorsen, arkitekt.

Den her beskrevne Ejendom Matr. No. 118 af Rønne Købstads Bygrunde, beliggende mellem Gæderne Bagergade og Slippen, har en interessant Historie, idet de forskellige Ejere i Tiderne kan følges gennem over 200 Aar. Den fæste kendte Mand af disse Ejere var Borgeren

I. Andreas Conrad Nielsen, Kvarterformand og Retsvidne.

Han nævnes første Gang i Aaret 1724 i Rønne Byfogedprotokol i Rigsarkivet som Retsvidne, eller, som det hed i gammel Tid: "Stokkemand", egentlig ogsaa betydende "Nævning", idet der var ialt 8 Stokkemænd til et Retsmøde. Desuden var Andreas Conrad Nielsen, der ofte kun kaldtes Conrad Nielsen, tillige Kvartermester for et af Byens 4 Kvarterer, nemlig Søndre Kvarter, der omfattede Distriktet Syd for Østergade og Øst for Kirkestræde. Kvartermesterens Virksomhed bestod blandt andet i at opkræve Byskatten i sit Kvarter. I Rønne Kæmnerbog i Landsarkivet i København nævnes blandt andet i Skatteregnskab for Regnskabsaaret 1728-29, at "Konrad Nielsen i Søndre Qvarter har leveret 33 Daler 3 Mark 15 Skilling", hvilket var hele Aarets Skat i Kvarteret. Kun én Skatteyder, "Olle Holgersen", staar i Restance med Rest 8 Skilling.

Paa et af de ældste Kort over Rønne, nemlig et Kort fra ca. 1730 i det militære Kortarkiv hos Generalstaben i København, ses Ejendommen som vist paa hosstaaende Skitse. Hjørnet ud mod Bagergade var da endnu ikke bebygget, og Hjørnet ved Slippen

var en aaben Plads, hvor der ved X var en offentlig Bybrønd. Syd for denne Brønd laa Konrad Nielsens Hus paa en Del af den nuværende Vestre Længes Grund. I Rønne Skatteliste af 1729 findes Huset ansat i Grundskat, og hedder det blandt andet om denne Skatteligning:

"Anno 1729 den 10 January haver vi Underskrevne Taxerer Borgere begyndt med denne Skatte Taxt over Rønne udy Kongl. Majts. Bye og Herritz Foget velviise Sr. Suend Gendtzmer og Kiemnerens Sr. Herman Bohn Clausens over Værelse for Indeværende Aar efter opmelding d. 3. hujus og følgende Ordre, der den 4de blev os tilstillet. Poul Kofod, Matthias Ibsen, Johan Jørgen, Peder Kofod". I Denne Skatteliste har Andreas Conrad Nielsen løbende Numre 95 i Byens Søndre Kvarter og er paalignet: "Af Huus og Plads 2 Mark, af Næring og Brug 1 Mark 2 Skilling, ialt 3 Mark 2 Skilling". Conrad Nielsen nævnes Stokkemand endnu 1730erne. Da der er fundet Aarstallet 1740 paa en Stolpe, er det sansynligt, at han dette Aar har udvidet Ejendom ved at opføre Fløjen paa Hjørnet af Bagergade.

Konrad Nielsen havde en Datter, der hed Barbara Andrea Konradsdatter; hun var født i 1731 og blev gift med Sømand, senere Skipper

II. Peder Pedersen Rønne, Havnefoged

som saaledes blev Besidder og Ejer af Ejendommen. Da der i 1761 blev indført tvungen Brandforsikring for Bygninger, fik Ejendommen de første Numre, der til en Begyndelse kaldtes Brandnumre, men senere Matrikelnumre. Ved den Lejlighed fik Peder Pedersen Rønnes Ejendom Matrikel Numre 102, der var gældende i næsten 100 Aar til 1857, hvorom mere i det følgende. Peder Pedersens Rønnes Ejendom, Nr. 102, nævnes i en Skattemliste af 1763-64 at ligge til "Bager Gaden". Det var en Ekstraskat til Staten og hedder: "Rønne Byes Mandtal og Repartition over den ved Kongl. Allernaadigste Befaling af 30 April 1764 modererede Extra Skat som for denne By kan tildrage sig 753 Rigsdaler 2 Mark 10 Skilling, hvilke efter en hver paa nærværende Tids befindende Formue og Omstændigheder bliver at udrede og betale, opløst paa Rønne Raadstue Mandagen den 22 July 1765, hvor til var ved Kirke Stevne og Tilsigelse indkaldt alle Byens Indvaanere for at høre den opløses, uden at nogen Besværing derved fremkom". Ved denne Lejlighed blev Peder Pedersen Rønne paalignet 1 Rigsdaler i Ekstraskat, et Bevis paa, at han var en ret velstillet Borger, idet de fleste betalte noget mindre.

I Fortegnelsen over Brandforsikrede Ejendomme i Rønne i 1781 nævnes Peder Pedersen Rønne stadig som Ejer af Matrikel Numer 102. Et Par Aar senere, nemlig i 1783 løste han Skipperborgerskab og betalte herfor den ikke ringe Sum af 20 Rigsdaler til Skipperlavets Kasse, den daværende Havnekasse. Han ejede Halvpart i sit førende Skib en lille Jagt paa 4 $\frac{1}{2}$ Kommercelæster eller 9 Registertons. Hans Parthaver var Peder Bjerregaard. I 1784 gjorde Peder Rønne 5 Rejser med Jagten, ligeledes i 1785 og 1786. I 1787 6 Rejser. 1788 atter 5, 1789 3 Rejser. 1790 5 Rejser, Ligeledes 1791. I 1792 4 Rejser. 1793 do. 1794 5 Rejser. 1795 4 Rejser, Ligeledes 1796, dette Aar er han Medunderskriver af Havneregnskabet. Ligeledes i 1797. I 1798 og 1799 medunderskriver Peder Pedersen Rønne Erklæringer angaaende Havnens Udvidelse. I Aaret 1800 er han Medlem af en Voldgiftsdomstol paa 4 Mand angaaende en Sag i Skipperlavet, et Bevis paa, at han var agtet og æret af sine Medbrødre i Lavet. Samme Aar blev P.P. Rønne udnævnt til Havnefoged, et Embede der i hin Tid ogsaa omfattede Havneregnskabet, samt Oldermannstillingen i Skipperlavet.

Om Ejendommens Bygninger paa den Tid findes god Oplysning i Brandtaksationsprotokollen af Aar 1801, hvori det hedder i Indledningen:

"Anno 1801, den 17de February have vi underskrevne Taxationsmænd Lars Frieberg og Michel Rasmussen under Assistance af Byskriver Barclaj begyndt den 17de § af Brandforsikrings Anordningen for Kiøbstæderne i Danmark af 29de February 1792 befalede almindelige Omvurdering over Rønne Kiøbstads samtlige Gaarde, Huuse og Bygninger, og i Overensstemmelse med bemeldte Anordnings 1,2 og 3 § taxeret samme som følger".

Den 20. Februar takseredes blandt andet: "Søndre Qavrtteer, Bagergade Nordre Side, Skipper Peder Pedersen Rønne, en Gaard Matr. No. 102.

- a) Forhuus 8 Fag Egebindingsværk, klinede Vægge, Tægtag, 1 Skorsteen, 2 Jern Kakkelovne, 1 Kaaber Kiædel i Muur, indrettet til Stuer, Kamre og Kiøkken, sat for 100 Rigsdaler Curant.
- b) Een Side Lønge i Vestre 10 Fag med Straaetag, klinede Vægge, Fyrrebindingsværk, 1 Port, indrettet til Lade og Fæhuus, 60 Rdlr. Ialt 160 Rdlr.

Saavidt Brandforsikringen, der viser, at P.P.Rønne også havde Avl i Vangen.

Et Skippermøde i Ejendommen.

I den Tid, da Peder Pedersen Rønne var Havnefoged og Oldermann i Skipperlavet, blev der flere Gange holdt Møde i Rønnes Gaard. Et saadant Møde refereres i Havneprotokollen: "Anno 1804 Løverdags den 1 September blev holdt en Skipperlaug udi Havnefoged Peder Pedersen Rønnes Huus ifølge Amtsevrighedens Ordre af 30. August, hvorved fulgte et Forslag fra Lodsens Peder Mortensen Grønbech om Forhøjelse af Lodspenge m.v. Bemeldte Amts Skrivelse og Lodsens Forslag blev fremlagt og lyder således: "Den konstituerede Byfoged Gram havde i den Anledning beordret Havnefogeden at tilsige samtlige hjemmeværende Skippere og Skibsejere til Møde Kl. 4. Havnefogeden fremlagde Liste over de Skippere, som for nærværende Tid var hjemme, og som han forklarede at have, tilsagt. Uagtet Klokken nu var over 5 vare dog ikke flere komne tilstede end Herrer Hans Marcher, Anders Ancher og Anders Dam. Lodsens Forestilling blev for disse oplæst, men da disse 3 Skippere ingen Beslutning kunde tage, blev man enige om at udsætte Samlingen til næste Havneregnskab, hvor man formoder, at et stort Antal Skippere ville være forsamlede. Hermed erklærede Lodsens Peder Mortensen Grønbech sig tilfreds. Gram, const. Byfoged."

Om Havnefoged Peder Pedersen Rønnes Afsked hedder det i Havnekommissionens Forhandlingsprotokol om Mødet 4. Oktober 1805: "Den 13 September har Havnefoged Peder Pedersen Rønne forlangt og erholdt en Afsked i favorable Udtryk. fra Nytaar 1806 beskikkes Toldbetjent Lindtrup til

I 1811, da der atter var en almindelig Omvurdering af samtlige Ejendomme i Rønne, er Peder Pedersen Rønnes Ejendom beskrevet og takseret nøjagtigt som i 1801. Rønne afgik ved Røden et Par Aar senere efter at have ejet Ejendommen i omtrent 50 Aar. Den overtoges derefter af hans Enke ved Navn

III. Else Kathrine Rønne, født Predbjörn.

Hun var født i Rønne 10. July 1756 i den Gaard paa Østergade, der nu ejes af Rønne Teaterforening, Datter af Borgerløjtnant og Købmand Hans Predbjörn (1713-73) og Martha Cathrine Abroe. Else Predbjörn blev gift med Peder Pedersen Rønne som hans anden Hustru ved Aar 1780.

Ejendommens Taksering i 1817.

I 1817-18 var igen en almindelig Omvurdering, hvorom det hedder følgende: "Aar 1817 den 17 December have vi undertegnede Taxationsmænd Michel Rasmussen og Hans Espersen, under Assistance af Oberkrigscommissair og Byeskriver Rasch, paabegyndt den i Overeensstemmelse med Brandforsikrings Anordningen for Kjøbstæderne i Danmark af 29 Februar 1792 og Plakaterne af 13. Martie 1813 og 17. Juni 1817, samt ifølge den Byeskriveren giennem Amtet og Byefogeden communicerede Cancellie Skrivelser af 31. August 1817, almindelige Omvurdering over Rønne Kjøbstads samtlige Gaarde, Huuse og Bygninger, og blev denne Forretning paabegyndt som følger".

Den 19. December takseredes blandt andet: Sønderqvarteer, Bagergade, nordre Side. Skipper Peder Pedersen Rønnes Enkes Huus, Matr. No. 102.

a) Forhuus, 8 Fag, Eegebindingsværk, klinede Vægge, Tegltag, 1 Skorsteen, 2 Jern Kakkellovne, 1 Kobberkjedel i Muur, indrettet til Stuer, Kjøkken og Kamre, sat for 240 Rigsdaler Sedler, lig med 100 Rigsdaler Sølv.

b) 1 Side længe i Vester, 10 Fag, med Straaetag, klinede Vægge, Fyrrebindingsværk, med 1 Port, indrettet til Leie og Ladehuus, 100 Rd.Sedler = 40 Sølv = 140 Sølv.

Den nævnte Vurdering i Sølv var en følge af Statsbankerotten i 1813 og de følgende Aars Finanskrise med stærk Kursfald for danske Pengesedler, hvorfor det blev bestemt, at Vurdering af faste Ejendomme skulde ske efter Sølvværdi. Det ses af Beskrivelsen, at der var indrettet en Lejelejlighed i en Del af vestre Længe.

På omstående Kort, efter Landmaaler E.C.A.Erichsens Kort over Rønne, Aar 1818, ses Ejendommen ved den Tid overensstemmende med Beskrivelsen.

Peder Rønnes Enke lod en Del af Ejendommen frastykke som en særlig Ejendom Matr. Nr. 102b, der blev solgt til Ane Margrethe Hansdatter. Det hedder derfor i en Taksation i 1817: " Peder Pedersen Rønnes Enke, Matr.

Halvdél af vestre Lange, blev imidlertid tilbagekobt og atter sammenlagt med Hovedparcellen i 1830.

Det tilbyggede nordvestre Hjørne ved Slippen kaldtes Brøndstuen (Brøijnstauan) et Minde om den forannævnte offentlige Bybrønd. Ved en Ombygning i indevarende Aarhundrede fandtes her ca. $\frac{1}{2}$ Alen under Jordoverfladen et Gulv eller en Bro af store Munkesten, mulig lagt omkring eller over Brønden.

Peder Pedersen Rønnes Enke

Else Cathrine Predbjørn, nævnes endnu Ejer af Ejendommen ved en almindelig Omvurdering i Aaret 1827, som nævnt foran. Hun afgik ved Doden den 15. Juni 1829, 73 Aar gammel. Ved Skiftet efterlystes en Søn af Peder Rønnes første gteskab og som ogsaa hed Peder Pedersen Rønne. Han havde forladt Bornholm som Sømand ved Aar 1790 og der var siden, efter 40 Aars Forløb intet hørt fra ham. Han blev heller ikke fundet.

Dødsboejendommen solgtes i 1829 til

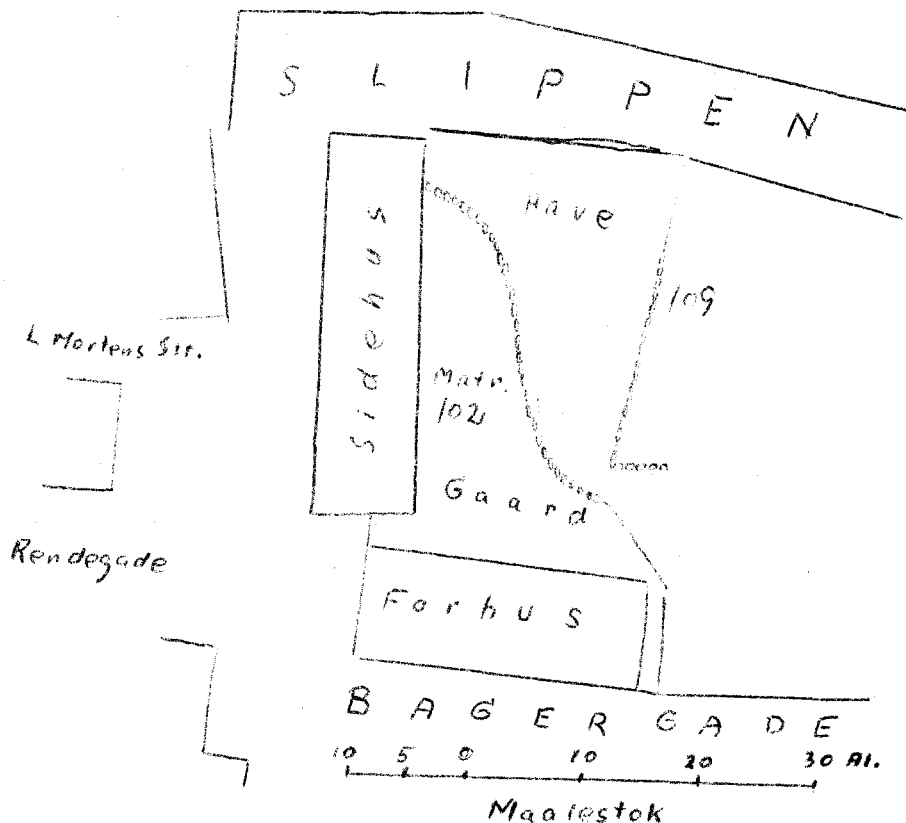
IV. Henrik Gottlob Herold, Bagermester.

Han var født i Rønne 1. Juni 1806, Søn af Bagermester og Organist Christian Gottlob Herold og Anna Gerdrutha Frey, Slegtens indvandrede Stamforældre; han født 6.-8. 1762 i Sachsen; hun født 1768 i Grobin ved Libau. Henrick G. Herold var gift med Sofie Ingeborg Kløcker, født 30.-9. 1812, Datter af Lærer i Rønne Christopher herman Kløcker og Karen Sophie Marcher.

I 1837, da der var en almindelig Omtaxering af samtlige Rønne Ejendomme foretaget af Taxationsmændene Formand Schou og Politibetjent Claus Thuleborg, hedder det om Ejendommen følgende:

"Aar 1837, den 28de October blev Taxationsforretningen fortsat og passerede:

1. Gaarden Matr. No. 102a, eies af Bagermester Henrik G. Herold.
 - a) Forhuus 8 Fag af Ege- og Fyrrebindingsværk, murede og klinede Vægge med Tagltag og 2 Braddegavle, indrettet til Sahl, 2 Stuer, Forstue,

Boutique, Kamre, Kjøkken, med 1 Skorsten og Bagerie med 1 Skorsteen, Kialder under Længden paa 2 Fag, taxeredes for 600 Ridsdaler.

b) 1 Sidelængde i Vester paa 6 Fag, af Ege- og Fyrrebindingsværk, klinede Vægge og Straaetag, med 2 Brøddegavle, indrettet til Port, Loe og Lade 200, Ialt 800 Rdlr.

2. Huset Matr. 102b, eies af Bagermester Herold. 1 Længde paa 3 Fag, af Ege- og Fyrrebindingsværk, klinede Vægge og Straaetag, indrettet til Stue, Kamre og Kjøkken med 1 Skorsten, taxeredes for 90 Rigsdaler".

Bagermester H.G.Herold og Hustru havde følgende 5 Børn, født i Ejendommen. 1. Sophie Henriette Herold, døbt 2. Maj 1834, baaret til Daaben af Købmand Lintrups Hustru. Faddere: Jomfru Marie Kløcker, Capitain Jens Rømer, Købmand H. Bidstrup, Farversvend Kølzow.

2. Peter Christian Herold, født 13. Juli 1835, døbt 6. Spetember, baaret af Skipper Hans Pihls Hustru. Faddere: Frøken Line Kofoed, Urmager Niels Espersen, Smed Hovard Holm, Købmand Hans P. Rønne. Denne Søn blev Skibsfører, siden Toldassistent i Rønne, boende paa det østlige Hjørne af Ruden og Østergade. Han døde i 1890. Hans Hustru, Stine Marie Schow døde 1898.

3. Julius Gottfred Herold, født 16 Novbr. 1836, døbt 18. December, baaret af Skolelærer Kløckers Hustru. Denne Søn blev Bagermester i Hasle og Fader til kgl. Kammersanger Vilhelm Herold.

4. Caroline Sophie Herold, døbt 6. Juli 1838, baaret af Smed Hovald Holms Hustru. Faddere: Lisa Saul, Farver Lintrup, Bager Hans Boss, Urmager Johan Espersen.

5. Johan Christian Herold, døbt 29. Januar 1841. Denne Søn blev Bagermester i Magstrøde.

Bager Henrik Gottlob Herold plejede at holde Skovgilde i Sandflugtskoven. En Bekendtgørelse herom lyder, dateret 2. Juni 1840:

" Med høje Vedkommendes Tilladelse agter Undertegnede anden Pintsedag den 8. Juni at holde Opvartning til Moerskab for Lysthavende i den ny opplantede Skov paa Sandflugten ved den ny anlagte Spadseregang, som gaaer fra Rønne til Prindsekilde. Samlingsstedet er vest omtrent for Rosmannegaarden. Her opføres Telt og Bænke, Musik, Opvartning med Thee og flere Slags Drikkevarer, Hvedbrød og Kükkenbagerier, hvilket til behagelig Efterretning bekiendtgjøres.

Hans Stibolt

G.
Henrik/Herold.

Bagermester H.G.Herold døde 1869. Hustruen i 1873. Det smukke Sandsteensmonument paa Rønne søndre Kirkegaard, til venstre for Hovedindgangen, bærer Flidens og Sparsommelighedens Symbol, en Bukube.

I 1844 solgte Bagermester Herold Gaarden Nr. 102 til

V. Peter Georg Bohr, Professor, Rektor.

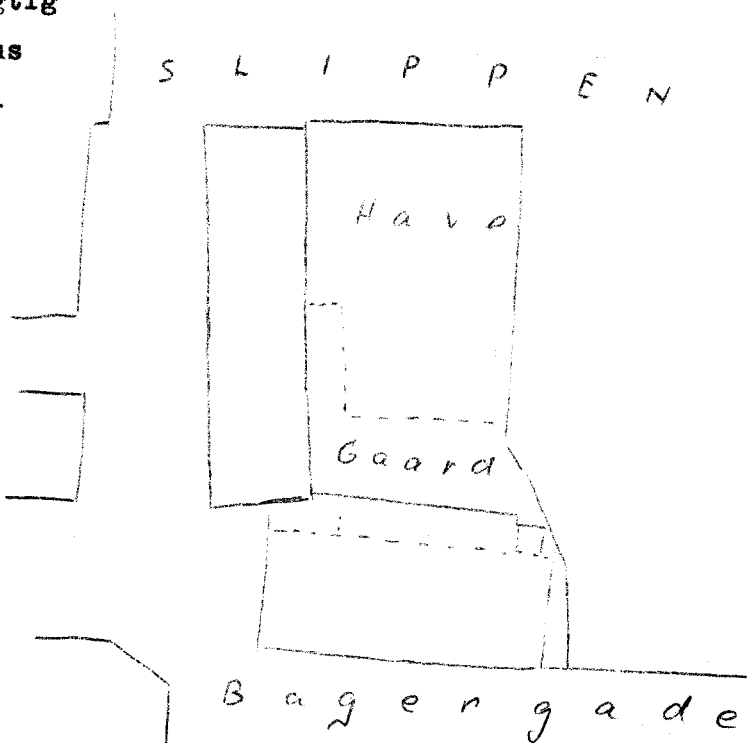
Han var født 8. August 1776 i Helsingør, Søn af Gartner Christian Bohr og Johanne Engeleke Bomholt. Han blev Student i 1794, Cand. theol i 1803, Adjunkt i Helsingør i 1807, senere i Nakskov, og Rektor ved Rønne Latinskole fra 1818 til 1844. Han afgik ved Døden 31. Juli 1847.

Ved Overtagelsen af Ejendommen lod Professor Bohr foretage megen Forbedring af Bygningerne, som der fremgaar af en Taksation, hvori det hedder:

"Aar 1844, den 16. Septh. have vi undertegnede Taxationsmænd, Politibetjent C. Thuleborg og J.A.Kofoed under Byskriver Cancelliraad Gorms Bestyrelse efter gjort Anmeldelse foretaget følgende Taxation til forandret Indretning under Brandforsikringen. Professor Bohrs Gaard, Matr. No. 102a og 102b.

- a) et Forhuus paa 8 Fag af Ege- og Fyrrebindingsværk, murede Vægge med Tægltag og 2 Bræddegavle, som har modtaget betydelige Forbedringer saavel indvendig som udvendige, og er indrettet til Sal, 2 Stuer, 4 Kamre, Kjøkken og Forstue, med Kielder under 2 Fag, taxeredes for 125 R. pr. Fag, 1000 R.
- b) en Sidelange i Vest paa 9 Fag af Ege- og Fyrrebindingsværk med klinede Vægge, Straaetag og Bræddegavl, indrettet til 3 Kamre, Bryggers, Kostald og Brøndehus, ligeledes forandret og forbedret, taxeredes for 400, ialt 1400 Rdl.

Kortet over Ejendommen er en nøjagtig Kopi af Landinspektør Henrik Magnus Lunds store Rønne Kort af Aar 1851 1852. I 1857 blev der indført nye Matrikelnumre, idet de gamle Numre, der havde gjort Tjeneste gennem et Aarhundrede, nu var forældet. Ved den Lejlighed fik Gaarden Matr. 102 det nye Numer Matr. No. 308, der var gældende i ca. 15 Aar, indtil det nuværende Matrikelnummer 118 ved Aar 1872 blev indført sammen med en almindelig Ommatrigulering af Byens Ejendommen.

Efter Professor Bohr og Slægt ejedes Ejendommen af

VI. Adjunkt Ancher, og derefter

VII. Andreas Peter Ellebye, junior, Skipper.

Han var født 26. Oktober 1829, Søn af Købmand Christian Marcher Ellebye, (1803-69) og Anna Kirstine Ipsen (1809-40). A.P.Ellebye, jun., der var Borgerløjtnant, maa ikke forveksles med sin Farbror af samme Navn, A.P. Ellebye, senior, der ogsaa var Skibsfører, boende i Gaarden ved Hovedvagtten, nu Snedkermester Engels og Sadelmagermester Nielsens Ejendomme. A.P.Ellebye, junior. var Medlem af Rønne Byraad 1879-1911, samt Medlem af Afs Amdsraadet og tysk Vicekonsul. Han blev gift i 1858 med Sara Juliane Rønne, født 1835, Datter af Købmand Peder Hansen Rønne, junior (1789-1857) og Sara Juliane West. A.P.Ellebye foretog forskellige Arbejder ved Ejendommen, som meddelt i Rønne Bygningskommisjons Protokol. Det hedder herom 16. Februar 1869, at Løjtnant A.P.Ellebye junior paa da-værende Matr. 308 nedtager Siden og Gavlene i en Ladebygning mod Gaden og genopbygger den af Nytt. Og 9. Juni samme Aar nævnes, at Skibsfører Ellebye paa samme Ejendom nedtager en Brædegavl og genopfører den af $\frac{1}{2}$ Stens Mur. I 1877 lader A.P.Ellebye nedbryde den gamle aabne Skorsten i Forhuset og opfører et Skorstensrør. Han havde købt Ejendommen af Adjunkt Anchers Enke Johanne Cathrine Elisabeth, født Juul, ved Skøde af 4. Marts 1861, efter at Adjunkten var død 15. Januar samme Aar. Han var født i Rønne 20. November 1819. Søn af Skibsfører Jørgen Ancher og Hustru Cathrine Sophie Mahler. Andreas Peter Ellebye, der døde 1904, solgte Ejendommen ved Skøde af 16. December 1880 til

VIII. Skibsfører og Detailhandler Morten Andersen

Den 30. Oktober 1880 anmelder han til Bygningskommissionen, som Besidder af Ejendommen ifølge Købekontrakt, at han agter at opføre 2 Skorstene, og en lille Tilbygning (4 □ Alen) mod Gaarden, paa "Vaaningshuset". Og 12. November samme Aar Isætning af 3 Fag Butiksvinduer, samt Dør og Trappe i vestre Ende af Beboelseshuset. Morten Andersen var Farbror til den kendte Forfatter Martin Andersen Nexø. Efter Morten Andersens Død ved Aar 1888, ejedes Ejendommen og Forretning af hans Enke:

IX. Jensigne Vilhelmine Andersen, født Rasmussen

Hun havde ifølge Testamente af 3. August 1878 Ret til at sidde i uskiftet Bo samt Adkomst til Ejendommen, thinglæst 20. Maj 1890. Hun nævnes Ejer i 1889, da Ejendommens Areal bliver beregnet af Landinspektør H.M.Mofoed at andrage 1143 □ Alen. Hun solgte Ejendom og Forretning ved Skøde af 16. Februar 1904 til

X. Købmand Anias Peter Hansen.

Han lod i 1909 isætte en Dør og et Vindue i Ejendommen. Ved Skøde af 10. Juni 1912 solgte Anias Peter Hansen Ejendommen til

XI. Rudolph Carl Julius Bidstrup, Købmand og Telefonmontør

Denne anmelder til Bygningskommissionen 29. August 1919 Indretning af Pakrum i Vestre Lønge. I 1927 Indretning af en 2 Værelses Lejlighed i ældre Bygning. I 1936 Garage i Porten, til een Vogn, og i 1939 Installation af W.C. I 1925 var Ejendommen sat i Skyldvardi til 13.000 Kr. I 1927 12.000 Kr. med Grundvardi 3200 Kr. Denere er Grundværdien nedsat til 2800 Kr.

Samlet og skrevet i 1945 af K. Thorsen.